

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.
Uredništvo in upravnništvo: KRŠKO.
Naslov za dopise: »Naprejš, Krško.

NAPREJ

Stane mesečno 25 Din,
za inozemstvo 35 Din,

Oglasi: prostor 1x87 mm 1 Din
Maloglasi: beseda 50 p, najmanj 5 Din
Dopise frankirajte in podpisujte,
aicer se ne priobčijo. Rokopisi se
ne vračajo.

Reklamacije za list so poštn. proste

Glasiló Socialistične stranke Jugoslavije.

Kemična vojna.

S tem izrazom označujejo večkrat način, kako se bodo vodile bodoče vojne. Vse, kar si more najbolj peklenska domišljija predstavljati grozot, je vsebovano v tem kratkem imenu, vedno novi pisatelji in pesniki se trudijo, da bi podali že danes vsaj približno sliko tega, kaj nas čaka, če homo tako zaspani kakor 1914. l. ko smo se v polni zavesti zbudili šele sredi bobnajočih ognjev, strelnih jarkov, moritev brez konca in kraja, nasilij in postilj, blata in uši, lakote in najgusnejših bolezní.

To pa, kar danes priobčujemo, ni nobena pesniška fantazija, temveč so to le majhni odlomki strogo znanstvene, suhoparne preiskave, ki jo je izvršila mešana komisija s pomočjo znanih učenjakov po nalogu Zveze narodov. To je komisija za omajšitev oboroževanja. Rezultate je objavila v posebni knjigi, iz te knjige naj sleda nekateri odlomki:

Tekom zadnje vojne so uporabljali kemično orožje proti vsem določbam haške pogodbe v isti meri kakor drugo orožje. Seveda so plinske oblake in plinske granate uporabljali samo proti vojakom na fronti. Toda lahko domnevamo, da bi v bodočnosti bombe in druge s škodljivimi plini napolnjene posode iz letal lahko metali na civilno prebivalstvo kakor na vojake. Profesor Cannon pravi: Tekom zadnje vojne nismo ničesar takega videli, kar bi se dalo primerjati s pričakovanim razširanjem industrijskih središč in z moritvijo civilnega prebivalstva v slučaju, da izbruhne nova velika vojna.

Kemična vojna uporablja različna sredstva, da izloči moža začasno ali končno veljavno iz boja.

Komisija razločuje dražeče, dušeče in strupene pline.

V prvo skupino spadajo n. pr. plini za seljenje in plini za kihanje. Prvi povzročajo nevarne bolezni v oči. Človek je pa ves čas, ko je izpostavljen s temi plini prepojenemu ozračju, kratkoma slep. Ta slepota izgine v nekaterih urah, kvečjemu v par dneh. Drugi povzročajo krize nezavdnega kihanja, davljenja in glavobola. Človek ki jim pade v kremplje, mora odložiti verujočo krinko, s čimer postane nezavaročan proti drugim strupenim tvarinam, ki bi jih nasprotnik spuščal obenem s temi plini ali za njimi. Najzanejši plin v tej skupini je zloglasni gorčični plin (Senfgas), ki povzroča izredno resne rane na koži in sluznicah in ki okuži tla in vse predmete za več dni. Ta plin povzroča mehurje na koži.

Takozvani daveči plini imajo za posledico smrtne rane v pljučih. Človek dobi v pljučih oteklino in umre s strašnimi krči kakor utopljenec. Klorove in fosforove spojine so v tej skupini najnevarnejše.

Plini, ki zastrupijo živčni sistem, kakor spojine pruske kisline, omrtvičijo namah ves ta sistem, seveda če so v močni koncentraciji.

V takšni koncentraciji in pod posebnimi pogoji so vsi ti plini smrtonosni, tudi oni iz prve in druge skupine. Tako utegnejo n. pr. plini, ki povzročajo mehurje na koži, zaiti v pljuča in tedaj je človek izgubljen. Ime takih plinov — n. pr. tudi žgočih — označuje torej samo prevladajoče učinke dotičnih plinov. Gorčični plin v slabi koncentraciji povzroča n. pr. tudi samo preprosto vnetje na oči in na koži: v močnejši koncentraciji povzroča trajno oslepelost, če zaide v pljuča, zamašuje polagoma vse zračne dohode in ranjenec mora umreti počasne smrti radi zadušenja. Tudi če zastrupljeni smrti uidejo, ostanejo za vse življenje pohabljeni. Rane v pljučih pa pospešujejo tudi okuženje z bolezenskimi glivicami.

Kar se tiče varnostnih sredstev proti tem strahovitim morilnim sredstvom, imamo edinega v kričkah proti plinom. Toda proti plinom, zgoščenim do neke mere, so kričke popolnoma neuporabne in končno jih morajo uporabljati le za to izločane osebe.

Množici, katero bi presenetili nepripravljeno, bi ne pomagala nobena sila več. Civilno prebivalstvo proti kemičnemu orožju nima sploh nobenega varstva.

S tehničnega stališča ni nemogoče, napasti velika mesta s strupenimi plini in aicer po zračni

poti ali s pomočjo vedno dalekosežnejših topov. Kakor bi bila takšna akcija vredna vsega preletstva, vendar ni nobenih tehničnih težkoč za obmetavanje političnih in gospodarskih centrov z velikimi, s strupenimi plini napoljenimi bombami.

Za uporabljeni plin nikakor ni treba, da bi samo za kratko učinkoval, saj bi bil cilj takega bombardmana ta, da za trajno otežkoči ali uniči centrum katerega delovanja. Gorčični plin n. pr., če bi ga izlili v velikih množinah na velika mesta, bi ostal bržkone dolgo časa na tleh in bi polagoma prehajal v hiše. Saj težki plini še na odprtem polju dolgo časa ostanejo kaj šele v zaprtih mestih!

Proti temu najti uspešno sredstvo, je še vprašanje bodočnosti. Opremiti vse prebivalstvo s krikami, izgleda skoro popolnoma nemogoče. Tudi ni pričakovati, da bi brezvestni poveljniki znali razločevati med vojaštvom in civilnim prebivalstvom. Saj je že haški dogovor prepovedal sploh vsako uporabo kemičnih sredstev, pa ni to nič pomagalo.

Meje uspešnosti in raznovrstnosti kemičnega orožja so še tako nedognane kakor v farmakologiji (lekarstvu) ali v katerikoli drugi kemični stroki.

Ker so v vojni kemiji uporabljene tvarine tudi v mirni dobi povsod uporabljene, je kemično orožje vsaki industrialni sili vsak čas na razpolago, če ima le kaj kemičnih tovarn. Neverjetna je lahkota, s katero se da vsaka kemična tovarna preko noči spremeniti v tovarno za kemična vojna sredstva. Strupen plin, ki ga po tihem izumijo in v veliki množini pridelajo (in ta izumitev in pridelatev se lahko izvrši v vsaki kemični tovarni) lahko zlomi vsak odpor, če ga spuste nepričakovano na kako nepripravljano ljudstvo...

Tako govori poročilo. Rekli smo že uvodoma, da ni to nobena pesniška fantazija, temveč suhoparno znanstveno konstatiranje nekkih faktov, ki ostajajo pa še daleč za resnico. In o tkzv. bakteriološki vojni, to je o vojni z okuženjem celih ljudstev s pomočjo nalašč za to gojenih glivic, še sploh govoriti nismo! Vse, kar si more človeška perversnost izmisliti, se da uporabiti v vojni za uničevanje o kakršnem nimamo še mi ne nobene predstave, ki smo preživeli svetovno vojno. In smrtonosni žarki, o katerih smo v zadnjem času ponovno poročali!

Samo eno vprašanje je: Ali se bodo dala ljudstva še kdaj tako neumno speljati v klavnico kakor 1914. l? Izgleda, da so ljudstva še vedno pretežni večini neumna do idiotstva, ker po svetovni vojni smo imeli že celo vrsto novih vojn in jih imamo še danes na vseh koncih sveta. In tudi vojnih hujskačev je več nego kdaj pred svetovno vojno. Če se posreči spraviti skupaj vsaj tisti del proletariata, ki razume socialistično idejo in nje pacifizem, bo problem seveda lahek — in tudi ta izgled, da se ta enotnost v kratkem ustvari, imamo. Ne bi bilo treba potem za slučaj nove vojne nič drugega, kakor da bi pognali vse bedake in vojne hujskače skupaj in bi jih za par trenutkov izpostavili vplivu vseh dražečih, dušečih in strupenih plinov, vseh bakterij in peklenskih žarkov, ki si jih izmisljujejo kot sredstvo za uničevanje človeštva. In še posebno kuro za ledeno mrzlo vodo bi bilo treba preizkusiti nad njimi. To bi pomagalo! — Pa ne, to bi nič ne pomagalo. Pomagala bi edino tista prava socialistična zavednost in močtatost, ki bi pred pretečim vojnim izbruhom ustavila stroje in rekla: Za vojno ne produciramo absolutno nobenega materiala in na fronto ne gremo! — To bi morala socialistična zavednost storiti absolutno brez vsakega ozira na to, če je „domovina“ baje v nevarnosti ali pa v resnici.

To ne pojde v en lonec!

(Sodnikom in drugim proletarcem, ki iščejo resnice.)

Ko je naša stranka na svojem kongresu leta 1920 preuredila svoje temelje tako, da niso mogli več komandirati posamezniki, se je »Naprej« še nad leto dni upiral in se ni hotel pokoriti. Šele 1. jan. 1922 ga je prevzela stranka v svoje roke. Pri tem je prevzela tudi g. Podbevška in ga obdržala v uredništvu, čeprav je imela z njim sitnosti. O priliki gledališke afeze so pa nastale take sitnosti, da je bilo treba tega človeka kar na uro odstraniti iz uredništva. S pomočjo dr. Koruna je namreč sklenil poravnavo in nameto da bi se razčistila gledališka afera pred sodiščem. Se je v Korunovi pisarni — pokopala, G. Podbevšek je bil kot odgovorni ured-

nik tožen sam osebno, in ko se je sam osebno poravnal, so krivci lahko govorili, da je potegnil »Naprej« rep med noge in da torej članki o gledališki aferi ne odgovarjajo resnici. To sicer ni res, kajti vsak razsoden čitatelj »Napreja« ve, da bi visoki krivci dobili zadoščenje le v tem slučaju, če bi »Naprej« svoje članke javno preklical, ne pa da je dala Podbevškova oseba zasebno izjavo med 4 stenami advokatske pisarne dr. Koruna.

Toda uredništvo »Napreja« je hotelo, da pride zadeva pred sodišče. Ne samo zato, da se razkrija korupcija in odpravijo krivice in druge nerednosti, ki so se držale te afeze in visokih krivcev iz vladnih, kapitalističnih in tudi »socialističnih« krogov. Ne samo zato! Ampak posebno še zato, da bi se dokazalo našim lastnim prištamem, da je bilo pisanje o gledališki aferi potrebno in koristno delo in da hodijo razni agenti med naše sodruge agitirati proti temu pisanju le zato, ker so bodisi sami prizadeti, bodisi plačani, bodisi zapeljani. To bi se bilo pri sodni razpravi ugotovilo in bi bil nov dokaz, da morajo naši čitatelji sami misliti, ne pa — agente poslušati. Zato je s. Bernot kot glavni urednik »Napreja« na Podbevškovo strašenje, češ da bo veljal sodni spor 100.000 kron in da bi bilo boljše poravnati se, izrecno prepovedal poravnavo in je Podbevšek tudi pristal na to, toda tajno je pa vendar sklenil poravnavo. In sicer tako, da je zvedelo uredništvo šele 1/4 ure pred glavno razpravo, ko je hotel iti s. Bernot na sodišče! Vsak bo izprevidel, da ni bilo mogoče drugače nego pokazati takemu umetniškemu značaju vrata.

Toda mož je ostal še nadalje odgovoren pred sodiščem za vse kar je pisal »Naprej« takrat, ko je bil on na njem podpisan kot odgovorni urednik. In pri tem se je hotel maščevati. Sklenil je zopet neko drugo poravnavo in pri tem je obljubil plačati tudi vse nasprotnikove stroške, potem pa zahteval, naj jih v njegovem imenu plača »Naprej«. Ko uredništvo seveda ni hotelo, je tožil. Naša sodišča pa, ki jim je morala dodelati briga, mrtvi paragrafi pa vse, so mu dala prav. S. Bernot se je pritožil na višjo instanco, pa zopet brez uspeha. Šele stol sedmorice kot najvišja instanca je preštudiral zadevo tako natančno, da je spoznal za kaj gre in da je razsodil v prid javni morali. Njegova razsodba je načelne važnosti zlasti zato, ker nalega sodnikom, da naj se v sporih med paragrafi in svojo vestjo (po obojem jih zakon veže, da morajo soditi!) držijo svoje vesti bolj nego doslej in sicer z izrecno besedo: »bilo bi nemoralno«. To je važna zmaga javne morale proti fistim sodnikom, ki so se držali samo »pozitivnega prava« in sodili po mrtvih paragrafih tako, kakor delajo čevljarji čevlje po kopitih.

To pa seveda Korunovemu »Socialistu« ni všeč, v šte. 35 z dne 29. avg. piše takole:

»Bernotova morala. Svoj čas je imel Bernotov Naprej za odgovornega urednika dijaka Antona Podbevška. — Kot odgovorni urednik je imel dolžnost, da je nosil kazensko odgovornost za vsebino lista, ki jo je določal edino Bernot. — Podbevšek je bil kot odgovorni urednik večkrat tožen zaradi žaljenja časti in zaradi zanemarjanja uredniške pazljivosti. Pri eni taki razpravi je bil obsojen na plačilo kazenskih stroškov. Naravno je, da bi te stroške moral plačati Bernot kot lastnik lista. Ker pa se je Bernot med tem sprl s Podbevškom, ni hotel prevzeti plačila teh stroškov in se je rajši pustil tožiti pred meščanskim sodiščem, ki je razsodilo tako, da mora dotične kazenske stroške poravnati — dijak Podbevšek. — Tudi značilno za moralo Zvonimira Bernota, da pušča plačevati stroške za grehe svojega Napreja druge ljudi, ki dotičnih grehov sami niso zakrivilni.«

Zdaj bodo razni zedinjevalci morebiti vendarle že izprevideli, da je razlika med »Naprejevo« in »Socialistovo« moralo in da nas ne smejo več skupaj mešati in ves proletariati natikati na kopita dr. Koruna. Revez dijak Podbevšek je tisti, ki je bil mastno plačan od »zmagovalne« radikalne stranke, ker je skupaj s komunističnim vojaškim atažejem Štefanovičem hotel prepeljati ves proletariati v Pašičevo stranko. Saj zamišljeno je bilo res lupo: Štefanovič bo prepeljal komuniste, Podbevšek so-

